

Analytisk psykologi i dag

Under overskriften: ”Analytisk psykologi i dag” på hjemmesiden C.G. Jung i Danmark kan du læse en serie artikler på dansk om den analytiske psykologis grundbegreber i en nutidig fortolkning. Denne fjortende artikel i serien er skrevet af den britiske jungianske analytiker Emilija Kiehl og oversat til dansk af seniorkandidat ved C.G. Jung Institutet i København, cand.mag. og oversætter Margrethe Haraldsdatter.

Originalartiklerne ligger på IAAP’s hjemmeside <https://iaap.org/> og er oversat med forfatterens tilladelse.

Udsnit fra Den Røde Bog af C.G. Jung, s. 40¹

Den transcendent funktion *Middel til psykisk forandring*

Emilija Kiehl

Den transcendent funktion

Den transcendent funktion er et af kernebegreberne i Jungs model af psyken. Det er et forsøg på at forklare fænomenet psykisk forandring og udvikling. Den transcendent funktion muliggør en overgang fra én psykologisk holdning til en anden gennem en dialektisk proces, hvor psykens bevidste og ubevidste indhold integreres i en tredje position, som udgør et nyt trin i personlighedens udvikling. Den psykologiske udviklingsproces, som Jung kaldte individuation – at blive sig selv – indebærer, at man kommer overens med sit ubevidste. Målet med analysen af det ubevidste er udviklingen af den transcendent funktion, som fører denne proces igennem og skaber et symbol, hvor bevidsthed og det ubevidste mødes. ”Den transcendent funktions vej er en individuel skæbne”, skrev Jung (*CW 7*, § 369). [Dansk oversættelse ved Preben Grønkjær].

Vores bevidsthed og det ubevidste står i et dynamisk modsætningsforhold, som kan være konfliktfyldt eller kreativt. Når det er kreativt, sætter den psykiske spænding, der er resultatet, gang i ”denne mærkværdige forvandlingsevne ved den menneskelige sjæl” (Jung, *CW 7*, § 360) [dansk oversættelse ved Preben Grønkjær], hvilket nærer udfoldelsen af selvet og dets adskillelse fra det kollektive. Med andre ord tilvejebringer den transcendent funktion den individuelle udviklingslinje ved at facilitere kreative løsninger på spændingen mellem det kollektive og personlige bevidste og det kollektive og personlige ubevidste indhold. Men vanskelige tidlige eller traumatiske oplevelser kan hæmme udviklingen eller aktiveringen af den transcendent funktion og standse den psykologiske vækstproces. I analysen er kvaliteten af den analytiske relation og analytikerens evne til at dagdrømme de vigtigste ingredienser i skabelsen af det tredje område, hvor analytikerens bruger sin egen transcendent funktion til at formidle potentialet for dens udvikling i patienten.

Idet Jung var klar over, at ideen om at psyken har en evne til at overskride grænsen for den personlige subjektivitet kunne blive kritiseret af de reduktionistiske dele af den psykoanalytiske bevægelse, skrev han i sit essay fra 1916:

”Der er ikke noget mystisk eller metafysisk ved udtrykket ’transcendent funktion’. Det betyder en psykologisk funktion, der i sin natur kan sammenlignes med den matematiske funktion af samme navn, der er en funktion af reelle og imaginære tal. Den psykologiske ’transcendent funktion’ opstår af foreningen af det bevidste og ubevidste indhold.” (*CW 8*, § 131).

Egoet (i Jungs model bevidsthedscentret) er tilbøjelig til at holde det bevidste og det ubevidste indhold i psyken adskilt for at undgå den konflikt, som deres dynamisk modsatrettede bevægelser kan skabe, og dermed skabe en psykologisk stilstand. Dog,

”Da livet aldrig bærer en stilstand, så opstår der en opdæmning af livsenergi, der ville føre til en utålelig tilstand, hvis der ikke ud af modsætningsspændingen opstod en ny, forenende funktion, som fører ud over modsætningerne.” (Jung, 1926, *CW 6*, § 824). [Dansk oversættelse ved Jens Windeleff, s. 195].

Jung så også den transcendent funktion som en metode, ”der i det væsentlige består i forsættigt at fremkalde det, som naturligt sker ubevidst og spontant, og integrere det i bevidstheden og dennes opfattelse.” (*CW 7*, § 121). [Dansk oversættelse ved Lene Byrith].

Personlighedens udvikling afhænger af egoets evne til at udholde denne spænding, så en vis integration af psykens bevidste og ubevidste indhold bliver mulig. I processen gennemgår begge en vis grad af forvandling. Egoet får mulighed for en psykologisk oplevelse af en anden orden, som befinder sig i selvets større dimension – for Jung det ordnende princip for hele personligheden. Sådanne møder mellem selvet og egoet kan skabe fornyelse i deres dynamiske forhold, fremme individuationen og styrke egoet. De er også en test af egoet, som dermed udsættes for faren for opløsning eller psykose (egoets identifikation med selvet). Derfor er det fra begyndelsen nødvendigt med en tilstrækkelig grad af ego-styrke for at opretholde intensiteten i disse møder og for egoets deltagelse i den transcendent funktionens virke. Man kan sige, at den transcendent funktion vejledte og gjorde det muligt for Jungs ego at bevidne hans udforskning af sin indre verden. Det, der kunne have ført til et psykotisk sammenbrud, resulterede derfor i et værk af enorm kreativitet, *Den Røde Bog*, hvor vi kan finde tidlige former af mange af den analytiske psykologis grundlæggende begreber.

Som motor for psykisk forandring virker den transcendent funktion ikke kun i modsætningernes spændingsfelt, men også i den egentlige længsel i selvets drift mod helhed, hvor bevidste og ubevidste elementer i psyken er i et komplementaritets- og kompensationsforhold. Her formidler og udvirker den transcendent funktion en sammensmeltning mellem de indre og ydre erfaringer, deres virkelige og imaginære såvel som rationelle og irrationelle aspekter, så de kan blive indoptaget i personligheden.²

For Marie Louise von Franz er ”den rigtige form for fantasi” nødvendig for at aktivere den transcendent funktion. På samme måde ser Warren Colman i sin artikel ”Imagination and the Imaginary” (2006) på den transcendent funktion i forbindelse med egoets holdning til virkeligheden, dets evne til at tåle fraværet af det, der ønskes, og anerkende ”kløften mellem det, der forestilles, og det, der faktisk er til stede i den materielle verden” (s. 22). Han hævder, at kun reel fantasi (i modsætning til imaginær fantasi) fører til symboldannelse gennem den transcendent funktionens virke mellem modsætningerne nærvær og fravær. I modsætning til ægte eller symbolsk fantasi er den ”imaginære” et defensivt misbrug af fantasi til at benægte tilstedeværelsen af fravær, og den fører dermed ikke til aktivering af den transcendent funktion og til psykologisk vækst.

I den tidlige udvikling opstår den rette form for fantasi eller evnen til at symbolisere hos et spædbarn i det rum, der skabes i forholdet mellem mor og spædbarn af moderens evne til at drømme, dvs. den moderlige transcendent funktion.

Den arketyperiske rod til den transcendent funktion stammer fra vores primære instinkt for tilknytning og slægtskab. De uforenelige objekter i vores indre og ydre verdener og de forskellige niveauer af vores oplevelse af at være i begge disse verdener er forbundne, sammenholdt af den transcendent funktion.

Jung skrev essayet, *Den transcendent funktion*, i 1916, kort efter bruddet med Freud, men udgav det først i 1958 i en revideret version. Begrebet bliver fortsat revideret og udvikler sig gennem samtidens kliniske og teoretiske tænkning. En hel triennale, IAAP Kongressen for Analytisk Psykologi, der blev afholdt i Chicago i 1992, var viet til at udforske den transcendent funktion i et væld af den tids analytiske erfaringer.

I dagens foranderlige verden, især siden den globale coronapandemis begyndelse, har der været en følelse af, at det haster med at genoverveje vores kollektive holdning til livet, individet og det sociale. Begrebet om den transcendent funktion kan bidrage til vores søgen efter en ny modus vivendi i den stigende bevidsthed om de destruktive aspekter af vores kollektive skygge. Om fremtiden vil bringe realisering af vores håb eller vores frygt for det, der kommer, vil afhænge af vores evne til at udvikle os fra egoets begrænsende domæne og dets trang til magt og dominans til selvets transcendent område, hvorfra vores trang til empatisk tilknytning udspringer.

”Den transcendent funktion realiseres synkront, når der sker et skift væk fra et ønske om at vide og kontrollere til et ønske om at relatere og forstå.” (Beebe (1993), s. 118).

Referencer

- Beebe, J., (1993) ”Response” til: ”Another Degree of Complexity” af Anya Agnel, i *Proceedings of the XII Int. Congress for Analytical Psychology Chicago 1992*, Daimon Verlag, red. Mary Ann Mattoon, s. 116-122.
- Colman, W. (2006) ”Imagination and the Imaginary”, *Journal of Analytical Psychology* 51, s. 21-41.
- Jung, C. G. (1926) *Psychological Types*, Kegan Paul, Trench, Trubner & Co.
- Jung, C. G. (1960/2002) *CW 8, The Structure and Dynamics of the Psyche*, Routledge: London.
- Jung, C. G. (1966/1994) *CW 7, Two Essays on Analytical Psychology*, Routledge: London.
- Jung, C. G. (2011) *The Red Book*, WW Norton.
- Miller, J. (2004) *The Transcendent Function*, State University of New York Press.

Oversættelser til dansk

- Jung, C. G. To skrifter om analytisk psykologi, oversat af hhv. Lene Byrith og Preben Grønkjær, Gyldendal 2001
- Jung, C. G. *Psykologisk Typologi*, oversat af Jens Windeleff, Gyldendals Uglebøger, 1975
- Jung, C. G. *Psykologiske typer*, oversat af Lars Bo Bojesen et al., Gyldendal, 1994

Emilija Kiehl, MSc, er vicepræsident for IAAP og har privat praksis i London. Hun er uddannelsesanalytiker og tidligere formand for British Jungian Analytic Association og seniormedlem af British Psychotherapy Foundation. Hun sidder i bestyrelsen for *Journal of Analytical Psychology*. Hun forelæser, underviser og superviserer i Storbritannien og øvrigt udland.

---

¹ Dette billede kan være en skildring af løsningen på problemet med modsætninger i det forsonende symbol og en ny bevidst holdning.

Genoptrykt fra *The Red Book* af C.G. Jung. Copyright © 2009 af The Foundation of the Works of C. G. Jung. Med tilladelse fra udgiveren, W. W. Norton & Company, Inc. Alle rettigheder forbeholdes.

² For ”mekanikken” i den transcendent funktion, se Miller, J. (2004), s. 47.